

Technische nota bij de artikelen 5:143 en 6:116, §1 van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen (Liquiditeitstest)

Het Instituut van de Bedrijfsrevisoren (IBR) heeft met de norm van 21 juni 2018 de internationale controlestandaarden (International Standards on Auditing, ISA's) en de internationale standaard voor beoordelingsopdrachten (International Standard on Review Engagements, ISRE) 2410 in België van toepassing gemaakt op de controle van financiële overzichten (audit) en op de beoordeling ("het beperkt nazicht") van de tussentijdse financiële informatie, behoudens indien er voor de uitvoering van deze opdracht een bijzondere norm of aanbeveling van toepassing is.

Daarnaast bestaat er een aantal specifieke normen voor de uitvoering van bepaalde opdrachten die door het Wetboek van vennootschappen en verenigingen worden toevertrouwd aan de bedrijfsrevisor (de zogeheten 'exclusieve wettelijk voorbehouden opdrachten')¹.

Voor bepaalde exclusieve wettelijk voorbehouden opdrachten ontwikkelt het IBR technische nota's. Deze kunnen geraadpleegd worden op de website van het Instituut onder de tabbladen Publicaties > Technische nota's.

De technische nota's zijn bedoeld om praktische ondersteuning aan de bedrijfsrevisoren te bieden bij de uitoefening van hun werkzaamheden. Zij hebben geen verplichte normatieve draagwijdte maar beogen de goede toepassing door de bedrijfsrevisoren van het wettelijk, reglementair en normatief kader dat de uitoefening van hun beroep regelt.

In voorkomend geval, dienen de technische nota's samen gelezen te worden met de normen waarop zij betrekking hebben. In geen geval wijzigen de technische nota's de bestaande normen noch worden deze erdoor opgeheven.

De toepassing van de technische nota's ontslaat de bedrijfsrevisor niet van de kennis van het toepasselijke juridische kader (de Belgische wet- en regelgeving, de Belgische bijzondere normen en/of de ISA's), noch van de uitoefening van zijn professionele oordeelvorming en de implementering van werkzaamheden aangepast aan de kenmerken en bijzonderheden van elk dossier.²

Voorafgaand

Ter bescherming van belanghebbenden heeft het Wetboek van vennootschappen en verenigingen (WVV) een dubbele test ingevoerd wanneer een besloten vennootschap (BV) of een coöperatieve vennootschap (CV) beslist om tot een uitkering over te gaan: de nettoactiefest en de liquiditeitstest. Beide tests zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden, maar onder meer omdat het tijdstip waarop deze uitgevoerd moeten worden, de bestemming van het beoordelingsverslag van de commissaris en de impact op het jaarlijkse commissarisverslag over de controle van de jaarrekening verschillend zijn, heeft het Instituut van de Bedrijfsrevisoren (IBR) twee technische nota's uitgewerkt. Onderhavige technische nota dient dan ook samen gelezen te worden met de technische nota inzake de nettoactiefest.

¹ De term "exclusieve wettelijk voorbehouden opdrachten" beoogt de opdrachten die door of krachtens een in België van toepassing zijnde wet of regelgeving aan de commissaris of uitsluitend aan een bedrijfsrevisor worden toevertrouwd.

² Zie IBR-advies 2019/08, Toepassing van de ISA's en ISRE 2410 en technische nota's met betrekking tot de uitvoering van bepaalde exclusieve wettelijk voorbehouden opdrachten voorzien door het Wetboek van vennootschappen.

Beide nota's gaan uit van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad op 4 april 2019 (p. 33239). Deze technische nota zal dan ook slechts toegepast kunnen worden naarmate dat het Wetboek van vennootschappen en verenigingen in werking treedt. Het IBR heeft de kerndata van het overgangsrecht in kaart gebracht in bijlage 1 bij de [IBR-Mededeling 2019/09](#). Tevens werden door het IBR enkele *Frequently Asked Questions* ontwikkeld die terug te vinden zijn op de website: <https://www.ibr-ire.be/nl/actueel/nieuw-wvv>.

Het gaat hier om nieuwe opdrachten en nieuwe wetgeving. Deze technische nota bevat dan ook de interpretatie van de Raad van het IBR op datum van 30 augustus 2019. Bepaalde punten kunnen daarom onderhevig zijn aan evolutie en bijgevolg is het mogelijk dat deze technische nota later aangepast zal moeten worden.

Bij het toepassen van deze technische nota zal u mogelijks bepaalde bemerkingen of reacties hebben. Met het oog op het aannemen van een latere norm in deze materie, kunnen deze ons overgemaakt worden op het volgend e-mailadres: tech@ibr-ire.be.

Tenslotte willen wij u erop wijzen dat gevallen van eventuele belangenconflicten in hoofde van bestuurders nader onderzocht zullen worden in een bijkomende nota van het IBR.

Inhoudstafel

Voorafgaand	1
1. Achtergrond.....	3
2. De beoogde uitkeringen	3
3. Wanneer moet de liquiditeitstest uitgevoerd worden en hoe verhoudt deze zich tot de nettoactiefest?	3
4. Toepasselijke standaard	5
5. 'Toekomstgerichte financiële informatie'	7
6. Op grond van welke stukken dient de liquiditeitstest te gebeuren?	8
7. Periode die de liquiditeitstest dekt	8
8. Opdrachtbrief	9
9. Schriftelijke bevestigingen	9
10. Conclusie van de commissaris	9
11. Relatie tussen het verslag opgesteld overeenkomstig art. 5:143 WVV ('liquiditeitstest') en het commissarisverslag opgesteld overeenkomstig art. 3:75 WVV (wettelijke controle van de jaarrekening)	10
BIJLAGE: Voorbeeld van verslag art. 5:143 van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen	12

1. Achtergrond

1. Deze technische nota heeft betrekking op de verrichtingen die bepaald zijn in het Wetboek van vennootschappen en verenigingen (WVV) onder de artikelen 5:141, 5:143 en 5:144 wat de besloten vennootschap (BV)³ betreft. Bij de coöperatieve vennootschap (CV) zijn de artikelen 6:114, 6:116 en 6:117 WVV van toepassing. Voor de toepassing van deze technische nota zal enkel verwezen worden naar de op de BV van toepassing zijnde artikelen. Deze technische nota zal dan ook *mutatis mutandis* van toepassing zijn op de CV.
2. Voor deze verrichting werd tot op heden nog geen norm ontwikkeld door het IBR.

2. De beoogde uitkeringen

3. De artikelen 5:141 tot en met 5:144 WVV bevatten de regeling inzake uitkeringen aan de aandeelhouders, bestuurders en andere rechthebbenden (niet limitatieve opsomming).⁴ De regeling wil verhinderen dat uitkeringen uit het vennootschapsvermogen kunnen worden verricht ten nadele van de belanghebbenden. Daartoe geldt als uitgangspunt dat uitkeringen niet tot gevolg mogen hebben dat het eigen vermogen van de vennootschap negatief wordt of zou dalen tot beneden het bedrag van dit onbeschikbare eigen vermogen (zie sectie 7 van de technische nota inzake de nettoactiefest), en evenmin dat de vennootschap na de uitkering haar opeisbare schulden niet meer zou kunnen betalen (liquiditeitstest). Deze regel geldt voor alle uitkeringen zonder onderscheid tussen dividenden, tantièmes of andere gelijkgestelde verrichtingen zoals onder meer de inkoop van eigen aandelen (art. 5:145, 2° WVV), de financiële steunverlening (art. 5:152, §1, 3° WVV) of het scheidingsaandeel (art. 5:154, §1, tweede lid, 6°, en derde lid WVV).

3. Wanneer moet de liquiditeitstest uitgevoerd worden en hoe verhoudt deze zich tot de nettoactiefest?

4. De algemene vergadering is bevoegd tot bestemming van de winst en tot vaststelling van de uitkeringen. Bij uitbreiding – na delegatie in de statuten – is het bestuursorgaan, bevoegd om te beslissen tot uitkering uit de winst van het lopende boekjaar, of uit de winst van het voorgaande boekjaar zolang de jaarrekening van dat boekjaar nog niet is goedgekeurd, in voorkomend geval verminderd met het overgedragen verlies of vermeerderd met de overgedragen winst. De bevoegdheid om uit te keren uit de reserves kan niet worden gedelegeerd omdat aldus aan het bestuursorgaan de bevoegdheid zou worden verleend om een eerdere beslissing van de algemene vergadering inzake winstbestemming ongedaan te maken.

³ De Memorie van Toelichting (MVT) (DOC 54 3119/001 p. 180) stelt hierover: *“Alhoewel het voor de hand ligt dat ook in andere vennootschapsvormen, zoals de NV, de vennootschap niet tot uitkering van winst mag overgaan indien de betaling van haar schulden daardoor in het gedrang komt, wordt de verplichting om over te gaan tot een liquiditeitstest en daarvan een verslag op te stellen, enkel in de BV opgelegd als compenserende maatregel voor de afschaffing van het kapitaal.”*

⁴ Onder dergelijke uitkeringen vallen voortaan in de BV en de CV ook de terugbetaling van de eerdere inbrengen in geld of in natura van de aandeelhouders, vermits zij geen kapitaal meer heeft. Dit betekent dat de oorspronkelijke inbrengen zonder statutenwijziging bij gewoon meerderheidsbesluit van de algemene vergadering kunnen worden terugbetaald (uitgekeerd), behalve indien zij statutair onbeschikbaar werden gesteld. (MVT, p. 176)

Dergelijke uitkering kan enkel gebeuren:

- 1) Mits de algemene vergadering, of mits statutaire delegatie het bestuursorgaan, de beslissing tot uitkering heeft genomen op grond van de **netto-actiefest**; dit houdt in dat de algemene vergadering of het bestuursorgaan op basis van hetzij de laatst goedgekeurde jaarrekening, hetzij een recentere staat van activa en passiva, heeft vastgesteld dat het netto-actief voldoende is om een uitkering te doen (art. 5:142 WVV). De recentere staat van activa en passiva wordt nagezien door de commissaris, zo er één is, in een zogeheten 'beoordelingsverslag'. Dit beoordelingsverslag wordt gevoegd bij het jaarlijkse controleverslag; en
- 2) Mits het bestuursorgaan, alvorens tot de effectieve uitbetaling van de uitkering over te gaan, heeft vastgesteld dat de uitkering niet tot gevolg heeft dat de vennootschap haar opeisbare schulden gedurende een periode van minstens twaalf maanden niet meer zou kunnen aflossen (**liquiditeitstest**) (art. 5:143 WVV). Het besluit van het bestuursorgaan wordt verantwoord in een (bijzonder) verslag dat niet wordt neergelegd. De historische en prospectieve boekhoudkundige en financiële gegevens in dit bijzonder verslag worden beoordeeld door de commissaris, zo er één is. De commissaris vermeldt in zijn jaarlijkse controleverslag dat hij deze opdracht heeft uitgevoerd.

Indien het bestuursorgaan krachtens artikel 5:141 (6:114), tweede lid WVV de beslissing tot uitkering neemt (cf. punt 1) hierboven), dient de commissaris na te zien of de statuten deze bevoegdheid aan het bestuursorgaan delegeren. In het geval dat de statuten geen delegatie voorzien en het bestuursorgaan toch beslist tot uitkering, dient de commissaris dit in zijn jaarlijkse controleverslag aan de algemene vergadering opgesteld overeenkomstig artikel 3:75 WVV te vermelden als een geval van niet-naleving van de statuten en het Wetboek van vennootschappen en verenigingen.

5. Er mag geen uitkering gebeuren indien deze tot gevolg heeft dat het nettoactief negatief wordt of daalt beneden het onbeschikbaar eigen vermogen (nettoactiefest). Het besluit van de algemene vergadering tot uitkering heeft slechts uitwerking nadat het bestuursorgaan heeft vastgesteld dat de uitkering niet tot gevolg heeft dat de vennootschap haar opeisbare schulden gedurende een periode van minstens twaalf maanden niet meer zou kunnen aflossen (**liquiditeitstest**). De uitkering kan derhalve pas gebeuren nadat het bestuursorgaan verantwoord heeft in een (bijzonder) verslag dat de vennootschap (volgens de redelijkerwijs te verwachten ontwikkelingen) na de uitkering in staat zal blijven haar schulden te voldoen naarmate deze opeisbaar worden over een periode van ten minste twaalf maanden te rekenen van de datum van de uitkering.
6. De commissaris, zo er één is, richt een beoordelingsverslag aan het bestuursorgaan waarbij hij de historische en prospectieve boekhoudkundige en financiële gegevens ('staat') van dit verslag (liquiditeitstest) beoordeelt (art 5:143 WVV).
7. De artikelen 5:141 tot en met 5:144 WVV voorzien met andere woorden in een procedure die bedoeld is om de gepastheid van uitkeringen van winsten te waarborgen. De commissaris mag zich evenwel niet in de plaats van het bestuursorgaan stellen: zijn rol wordt beperkt tot het nazicht van de boekhoudkundige en financiële gegevens die aan de beslissing van het bestuursorgaan ten grondslag liggen. Het bijzonder verslag van het bestuursorgaan is niet op straf van nietigheid voorgeschreven en moet niet openbaar worden gemaakt. Het heeft een driedubbel doel: 1) het spoort het bestuursorgaan aan om met de nodige zorgvuldigheid een liquiditeitstest uit te voeren,

- 2) het stelt de kredietverstrekkers in voorkomend geval in staat zich ervan te vergewissen dat de uitkering de liquiditeitspositie van de vennootschap niet in gevaar brengt, en 3) het biedt het bestuursorgaan de gelegenheid bewijsmateriaal te verzamelen voor het geval de rechtsgeldigheid van een uitkering naderhand zou worden betwist.
8. De wet bevat geen termijnen binnen dewelke de liquiditeitstest uitgevoerd moet worden. Indien bijvoorbeeld de algemene vergadering in mei een winstuitkering goedkeurt maar het bestuursorgaan pas in september tot uitbetaling wil overgaan, dan zal het bestuursorgaan op een datum dicht bij die uitbetaling in september de liquiditeitstest moeten toepassen.⁵ In ieder geval, lijkt het de bedoeling van de wetgever te zijn om de periode tussen de liquiditeitstest en de uitbetaling van de uitkering zo beperkt mogelijk te houden, rekening houdend met het risicoprofiel van de vennootschap. De liquiditeitstest en de bestuurdersaansprakelijkheid die hieraan wordt gekoppeld, creëren een inherent spanningsveld wanneer uit de nettoactiefest blijkt dat er tot uitkering kan worden overgegaan, maar het bestuursorgaan op basis van de liquiditeitstest van mening is dat de uitkering de liquiditeit van de vennootschap in het gedrang kan brengen. Daarom is het aangewezen dat het bestuursorgaan niet wacht tot de algemene vergadering beslist tot uitkering alvorens de liquiditeitstest uit te voeren, maar deze test al voorbereidt voorafgaand aan de algemene vergadering waar de uitkering op de agenda staat. Dit alles neemt evenwel in geen geval weg dat de eindverantwoordelijkheid van de beslissing tot effectieve uitbetaling op basis van de liquiditeitstest bij het bestuursorgaan ligt.
9. Het besluit van de algemene vergadering of bij uitbreiding het hiertoe statutair bevoegd bestuursorgaan zal slechts uitwerking kennen nadat alle bovenstaande stappen zijn doorlopen.
10. Deze technische nota behandelt specifiek de liquiditeitstest.

We herinneren eraan dat deze technische nota dient samen gelezen te worden met de technische nota over de nettoactiefest.

4. Toepasselijke standaard

11. De opdracht bestaat erin historische en prospectieve boekhoudkundige en financiële gegevens te beoordelen. In de mate dat er gesteund wordt op de staat van activa en passiva opgesteld op afsluitingsdatum⁶, zal de commissaris zich kunnen beroepen op onder meer de werkzaamheden die hij uitoefent in het kader van zijn mandaat als commissaris. De jaarrekening zal slechts een eerste vertrekpunt zijn, aangezien het bestuursorgaan inzicht moet verwerven in het toekomstig nakomen van de schulden en verplichtingen. Het komt aan de commissaris toe om te beoordelen of de door het bestuursorgaan gehanteerde stukken, documenten en veronderstellingen voldoende zijn om zijn conclusie te kunnen formuleren.
12. Voor de beoordeling van de historische boekhoudkundige en financiële gegevens zal de commissaris de in België van toepassing zijnde standaard, ISRE 2410, *Beoordeling van tussentijdse financiële informatie, uitgevoerd door de onafhankelijke auditor van de entiteit*, dienen toe te passen (paragraaf 3 van de norm (herzien in 2018) van 21 juni 2018 inzake de toepassing in België

⁵ H. DE WULF, "De implicaties van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen voor de opdrachten van de commissaris bij de vennootschappen: enkele opmerkingen", in TAA, nr. 62, maart 2019, p. 17.

⁶ Dit is niet noodzakelijk de jaarrekening wanneer het bijzonder verslag van het bestuursorgaan opgemaakt wordt tussen afsluitingsdatum en het opstellen van de jaarrekening.

van de Internationale controlestandaarden (ISA's)). In het kader van de liquiditeitstest, kunnen de historische boekhoudkundige en financiële gegevens beperkt zijn, bijvoorbeeld, tot de elementen die relevant zijn voor de bepaling van het werkkapitaal. De historische gegevens moeten opgesteld worden conform de door de vennootschap gehanteerde waarderingsregels.

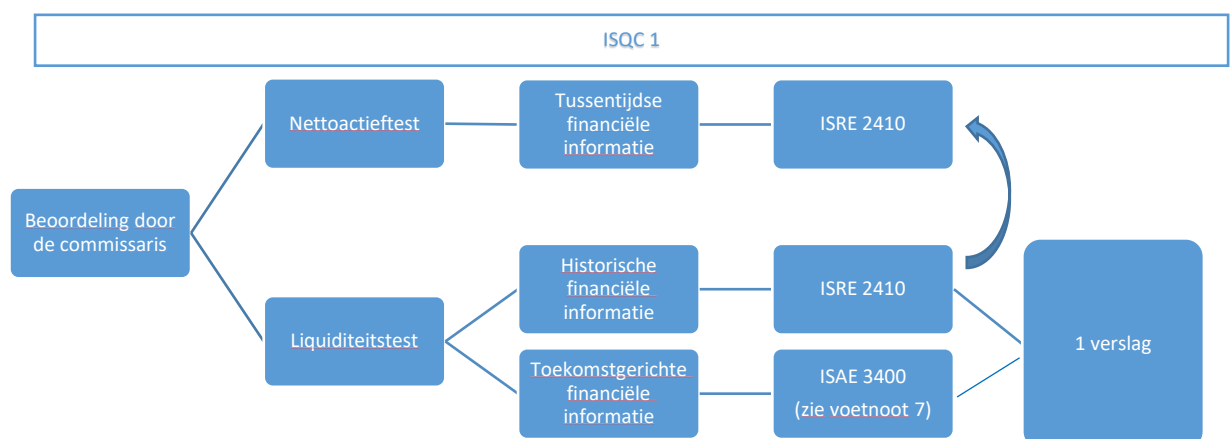
13. Voor wat de prospectieve boekhoudkundige en financiële gegevens betreft beoordeelt de commissaris of deze opgesteld zijn overeenkomstig de door het bestuursorgaan aangenomen veronderstellingen en of deze veronderstellingen een redelijke basis vormen voor de prospectieve boekhoudkundige en financiële gegevens.

Hiervoor kan de commissaris de werkzaamheden voorzien in ISAE 3400, *Onderzoek van toekomstgerichte financiële informatie*, toepassen.⁷ Deze technische nota richt zich hoofdzakelijk op het deel betreffende de toekomstgerichte financiële informatie.

14. ISQC 1 is van toepassing op de opdracht.

15. Het doel van de opdracht is de betrouwbaarheid van de toekomstgerichte financiële informatie te vergroten door deze te onderzoeken en daarover te rapporteren. Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen en presenteren van de toekomstgerichte financiële informatie. De commissaris verstrekt in het algemeen slechts een beperkte mate van zekerheid over de aanvaardbaarheid van de door het bestuur van de entiteit opgestelde veronderstellingen. Kenmerkend voor toekomstgerichte financiële informatie is dat deze betrekking heeft op gebeurtenissen en acties die zich nog niet hebben voorgedaan en zich misschien ook nooit zullen voordoen. De commissaris is daarom niet in staat een oordeel uit te spreken of de uitkomsten zoals weergegeven in de toekomstgerichte financiële informatie daadwerkelijk behaald zullen worden, hetgeen hij duidelijk aangeeft in zijn verslag.

16. Schematisch kan bovenstaande als volgt toegelicht worden:

⁷ Deze internationale standaard is nog niet van toepassing in België. In het verslag zal in de huidige stand van het normatief kader geen verwijzing naar een norm opgenomen worden. In de toekomst zal dit mogelijk wel veranderen.

5. 'Toekomstgerichte financiële informatie'

17. De opdracht moet verricht worden door de **commissaris**. Indien er in de vennootschap geen commissaris is, is er wettelijk geen verslaggeving door een bedrijfsrevisor vereist. Aangezien het een vennootschap betreft waarin hij de functie van commissaris uitoefent, wordt hij geacht te beschikken over een voldoende kennis over de onderneming en haar systeem van interne beheersing, wat het hem mogelijk moet maken de werkzaamheden toe te passen, in voorkomend geval, in de context van de internationale standaard ISAE 3400, *Onderzoek van toekomstgerichte financiële informatie*.
18. Onder 'toekomstgerichte financiële informatie' wordt verstaan financiële informatie welke is gebaseerd op verwachtingen omtrent toekomstige gebeurtenissen en mogelijke acties van een entiteit. Deze informatie is naar zijn aard uiterst subjectief waarbij het maken van afwegingen een belangrijke rol speelt. Toekomstgerichte financiële informatie bestaat uit prognoses en/of projecties. In de context van de liquiditeitstest dient de toekomstgerichte financiële informatie in de meeste gevallen te worden begrepen als projecties⁸. Onder 'projectie' wordt verstaan die toekomstgerichte financiële informatie welke is gebaseerd op:
- a) Hypothetische assumpties ("*hypothetical assumptions*") omtrent toekomstige gebeurtenissen en door het bestuur te nemen acties, waarvan niet vaststaat dat ze daadwerkelijk zullen plaatsvinden, zoals in het geval van entiteiten die zich in een aanloopfase bevinden of overwegen een belangrijke wijziging in de aard van de bedrijfsactiviteiten aan te brengen; of
 - b) Een combinatie van ingeschatte assumpties ("*best-estimate assumptions*") en hypothetische assumpties.

In sommige gevallen is het mogelijk dat het enkel gaat om prognoses en dus over "*best-estimate assumptions*".

19. Niet enkel de historische gegevens moeten worden opgesteld conform het boekhoudkundig referentiestelsel maar ook de prospectieve gegevens. Het bestuursorgaan is verantwoordelijk voor de veronderstellingen die moeten opgenomen worden in het verslag.
20. In het kader van deze opdracht en wanneer men zich uitspreekt over de toekomstgerichte informatie, dient de commissaris de toekomstgerichte informatie te onderzoeken om informatie te verkrijgen teneinde vast te stellen dat:
- a. de aan de toekomstgerichte informatie ten grondslag liggende ingeschatte veronderstellingen ("*best estimate assumptions*"), zoals het kasstroomoverzicht, van het management niet onredelijk zijn en, in geval van "*hypothetische assumpties*" ("*hypothetical assumptions*"), deze veronderstellingen aansluiten op het doel van de informatieverstrekking;

⁸ Onder 'prognose' wordt verstaan die toekomstgerichte financiële informatie welke is gebaseerd op veronderstellingen omtrent toekomstige gebeurtenissen waarvan het bestuur verwacht dat deze zullen plaatsvinden en de op grond daarvan te nemen acties, voor zover bekend op het moment dat de informatie wordt opgesteld (schattingen of "*best estimate assumptions*").

- b. de toekomstgerichte financiële informatie op een juiste wijze is gebaseerd op de veronderstellingen;
- c. de toekomstgerichte financiële informatie op een juiste wijze is gepresenteerd en alle veronderstellingen van materieel belang toereikend zijn toegelicht met inbegrip van een duidelijke vermelding of het ingeschatte veronderstellingen (“*best estimate assumptions*”) van het management of “hypothetische assumpties” (“*hypothetical assumptions*”) betreft;
- d. in voorkomend geval, de toekomstgerichte financiële informatie opgesteld is op dezelfde basis als de historische financiële informatie, met toepassing van adequate grondslagen voor financiële verslaggeving. Deze grondslagen zullen in principe dezelfde zijn als deze die worden gehanteerd voor het opstellen van de jaarrekening, behoudens in het geval van een adequate verantwoording door het bestuursorgaan.

6. Op grond van welke stukken dient de liquiditeitstest te gebeuren?

- 21. Het WVV geeft aan dat de beoordeling niet enkel dient te slaan op de historische gegevens die in het bestuursverslag zijn opgenomen, maar ook op de prospectieve gegevens. Het gaat bovendien niet enkel om de boekhoudkundige maar ook om de financiële gegevens. De andere dan boekhoudkundige gegevens slaan op financiële projecties, die het bestuursorgaan heeft gemaakt om het vermogen in te schatten van de vennootschap om in de toekomst haar opeisbare schulden te betalen. Daarom dient het bestuursorgaan de liquiditeitstest uit te voeren aan de hand van een kasstroomoverzicht dat de vorm kan aannemen van een financieel plan, zoals gedefinieerd door artikel 5:4 WVV.
- 22. De commissaris moet of mag niet het werk van het bestuur overdoen⁹. Hij heeft niet de opdracht zelf een liquiditeitstest door te voeren om te bepalen of de vennootschap nog in staat zal zijn haar opeisbare schulden te betalen. Het eindoordeel over de liquiditeit ligt bij het bestuursorgaan. De commissaris zal evenwel, indien hij een ernstige continuïteitsbedreiging vaststelt, daarover met het bestuursorgaan dienen te communiceren en na te gaan of het bestuursorgaan passend reageert. Zoniet, kan hij, als hij dat gepast acht, eventueel de voorzitter van de ondernemingsrechtbank vatten.¹⁰

7. Periode die de liquiditeitstest dekt

- 23. In overeenstemming met artikel 5:143 WVV zal het bestuursorgaan een verslag opstellen waarin deze verantwoordt dat, volgens de redelijkerwijs te verwachten ontwikkelingen, na de uitkering de vennootschap in staat zal blijven haar schulden te voldoen naarmate deze opeisbaar worden over een periode van ten minste twaalf maanden te rekenen van de datum van de uitkering.
- 24. De term “ten minste” verwijst naar de minimumtermijn die het bestuursorgaan in acht moet nemen en valt samen met het tijds kader waarmee datzelfde orgaan reeds rekening moet

⁹ Er bestaan diverse interessante documenten ter ondersteuning van het bestuursorgaan bij het opstellen van toekomstgerichte informatie (bv. de Consultation on guidance for preparers of prospective financial information uitgebracht in december 2018 door ICAEW). Deze moeten telkens aangepast worden aan de omvang en de specificiteiten van de BV (of CV).

¹⁰ Art. 3:69 WVV en art. XX.23, §3 WER. Zie ook H. De Wulf, o.c, p. 19.

houden bij de toetsing van de continuïteitshypothese – een oefening die nauw met de liquiditeitstest verwant is. Vermits het om een minimumtermijn gaat, dient het bestuursorgaan in elk geval ook rekening te houden met de gebeurtenissen waarvan het reeds kennis heeft en die in de verdere toekomst een belangrijke impact kunnen hebben op de liquiditeitspositie van de vennootschap. De graad van zekerheid waarmee de impact van bepaalde factoren kan worden ingeschat neemt uiteraard af met de tijd. Met dit gegeven dient rekening te worden gehouden bij een beoordeling achteraf van de door het bestuursorgaan gemaakte inschattingen. Verder moet in dit verband worden onderstreept dat de door het bestuursorgaan te maken prognoses worden verricht “volgens de redelijkerwijs te verwachten ontwikkelingen”. De rechter mag deze prognoses dus slechts marginaal toetsen.¹¹

25. Het komt in eerste instantie toe aan het bestuursorgaan om te oordelen welke termijn adequaat is. De commissaris past zijn professionele oordeelsvorming toe en kan oordelen dat, op basis van de feiten en de omstandigheden, een langere termijn nodig is. De commissaris dient dit te bespreken met het bestuursorgaan. Indien het bestuursorgaan van oordeel is dat de termijn niet uitgebreid dient te worden, dient de commissaris de impact ervan op zijn conclusie te beoordelen. Daarenboven is ook de alarmbelprocedure (art. 5:153 WVV) van toepassing en desgevallend ook de overige wetsbepalingen inzake de continuïteit.

8. Opdrachtbrief

26. Art. 5:143 WVV bepaalt dat de commissaris, in zijn jaarlijkse commissarisverslag opgesteld naar aanleiding van de jaarrekening, vermeldt dat hij deze opdracht heeft uitgevoerd. Het gaat hier evenwel om twee onderscheiden opdrachten: enerzijds de wettelijke controleopdracht conform artikel 3:75 WVV en anderzijds de opdracht toevertrouwd aan de commissaris in artikel 5:143 WVV. De commissaris moet erover waken dat deze opdracht het voorwerp uitmaakt van een opdrachtbrief.

In de opdrachtbrief zal onder meer gewezen worden op de verantwoordelijkheden van het bestuursorgaan, in het bijzonder in het licht van de artikelen 5:141, 5:142 en 5:143 WVV.

9. Schriftelijke bevestigingen

27. De commissaris dient schriftelijke bevestigingen te verkrijgen omtrent, ten minste, het beoogd gebruik van de toekomstgerichte financiële informatie, de volledigheid van de significante assumpties die door het bestuursorgaan werden weerhouden en het aanvaarden door deze laatste van diens verantwoordelijkheid voor de toekomstgerichte financiële informatie.

10. Conclusie van de commissaris

28. De commissaris moet de historische en prospectieve boekhoudkundige en financiële gegevens opgenomen in het verslag van het bestuursorgaan beoordelen.
29. Aangezien het verslag van de commissaris in het kader van de liquiditeitstest niet openbaar is, enkel gericht is aan het bestuursorgaan, en hij zich niet in de plaats van het bestuursorgaan mag

¹¹ MvT, p. 178-179.

stellen, is zijn opdracht beperkt tot het nazicht van de historische en prospectieve boekhoudkundige en financiële gegevens die aan de beslissing van het bestuursorgaan ten grondslag liggen. Derhalve brengt hij een beperkte mate van zekerheid tot uitdrukking over de vraag of:

- de historische financiële en boekhoudkundige gegevens die vermeld staan in het bijzonder verslag van het bestuursorgaan in alle van materieel belang zijnde aspecten opgesteld zijn overeenkomstig de door de vennootschap gehanteerde waarderingsregels zoals blijkt uit de laatst goedgekeurde jaarrekening;
- de prospectieve boekhoudkundige en financiële gegevens die vermeld staan in het bijzonder verslag van het bestuursorgaan opgesteld zijn overeenkomstig de door het bestuursorgaan aangenomen veronderstellingen; en
- deze veronderstellingen een redelijke basis vormen voor de prospectieve boekhoudkundige en financiële gegevens.

Hij spreekt hij zich evenwel niet uit over het geschikt karakter van de uitkering, noch over de vraag of de uitkering kan gebeuren.

30. Indien de commissaris van mening is dat één of meer belangrijke veronderstellingen *geen* redelijke basis vormen voor de toekomstgerichte financiële informatie opgesteld op basis van ingeschatte veronderstellingen ('assumpties') of dat één of meer assumpties van materieel belang geen redelijke basis vormen voor de toekomstgerichte financiële informatie, door de aard van de gehanteerde schattingen of hypothetische assumpties, dient hij in het verslag over de toekomstgerichte financiële informatie een afkeurende conclusie tot uitdrukking te brengen.
31. Indien het onderzoek wordt beïnvloed door omstandigheden die het uitvoeren van één of meer noodzakelijk geachte procedures onmogelijk maken, dient de commissaris zich van een conclusie te onthouden en de beperking in de uitvoering van de werkzaamheden te beschrijven in het verslag over de toekomstgerichte financiële informatie.

11. Relatie tussen het verslag opgesteld overeenkomstig art. 5:143 WVV ('liquiditeitstest') en het commissarisverslag opgesteld overeenkomstig art. 3:75 WVV (wettelijke controle van de jaarrekening)

32. Het verslag opgesteld overeenkomstig artikel 5:143 WVV ('liquiditeitstest') wordt niet openbaar gemaakt.
33. Het verslag van de commissaris opgesteld overeenkomstig art. 5:143 WVV is **gericht aan het bestuursorgaan** die het besluit moet nemen vermogen uit te keren. In zijn commissarisverslag over de controle van de jaarrekening opgesteld overeenkomstig art. 3:75, §1, 5° WVV vermeldt de commissaris dat hij de opdracht heeft uitgevoerd en hierover een verslag aan het bestuursorgaan op datum [XX] heeft uitgebracht.
34. De commissaris moet erover waken dat het bestuursorgaan een verslag opmaakt. Indien niet, dan is dit een inbreuk op het WVV die overeenkomstig art. 3:75, § 1, 9° WVV vermeld dient te

worden in het tweede deel van het commissarisverslag opgesteld naar aanleiding van de jaarrekening.

35. Indien de procedure inzake de liquiditeitstest niet werd nageleefd, dient de commissaris in zijn commissarisverslag ook een vermelding op te nemen overeenkomstig artikel 3:75, §1, 9° WVV.

Het valt te noteren dat indien het bestuursorgaan overgaat tot de uitkering op basis van de door haar opgestelde (positieve) liquiditeitstest en ondanks de negatieve conclusie van de commissaris, er geen sprake is van een geval van niet-naleving van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen. Immers, er is een positieve vaststelling door het bestuursorgaan en de procedure is nageleefd. Echter, dit zal naar alle waarschijnlijkheid een impact hebben op het oordeel van de commissaris over het getrouw beeld van de jaarrekening in het kader van de beoordeling van de continuïteitshypothese. Daarenboven is ook de alarmbelprocedure (art. 5:153 WVV) van toepassing.

Artikel 5:144 WVV bepaalt bovendien: *“Indien komt vast te staan dat de leden van het bestuursorgaan bij het nemen van het besluit als bedoeld in artikel 5:143 wisten of, gezien de omstandigheden, behoorden te weten dat de vennootschap ten gevolge van de uitkering kennelijk niet meer in staat zou zijn haar schulden te voldoen zoals bepaald in artikel 5:143, zijn zij tegenover de vennootschap en derden hoofdelijk aansprakelijk voor alle daaruit voortvloeiende schade.”*

BIJLAGE: Voorbeeld van verslag art. 5:143 van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen

Verslag aan het bestuursorgaan van vennootschap X inzake de historische en prospectieve boekhoudkundige en financiële gegevens opgenomen in het verslag van het bestuursorgaan

Overeenkomstig artikel 5:143 van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen brengen wij in onze hoedanigheid van commissaris hierbij aan het bestuursorgaan van vennootschap X verslag uit over de historische en prospectieve boekhoudkundige en financiële gegevens, opgenomen in het hierbij gevoegde verslag van het bestuursorgaan d.d. ..., en opgesteld rekening houdende met het in België van toepassing zijnde boekhoudkundig referentiestelsel.

Verantwoordelijkheid van het bestuursorgaan voor het opstellen van historische en prospectieve boekhoudkundige en financiële gegevens opgenomen in het hierbij gevoegde verslag van het bestuursorgaan

Het bestuursorgaan is verantwoordelijk voor het opstellen van de historische en prospectieve boekhoudkundige en financiële gegevens, opgenomen in haar verslag, en de door haar aangenomen veronderstellingen. Dit verslag bevat tevens de basis voor de besluitvorming dat [Vennootschap] na de voorgestelde uitkering van een [dividend] van EUR __ op [datum] in staat zal blijven haar schulden te voldoen naarmate deze opeisbaar worden over een periode van ten minste 12 maanden na de datum van de uitkering. Overeenkomstig artikel 5:143 van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen is het bestuursorgaan verantwoordelijk voor de beslissing tot effectieve uitbetaling van de uitkering.

Verantwoordelijkheid van de commissaris

Onze verantwoordelijkheid bestaat erin een conclusie te formuleren over de vraag of

- de historische financiële en boekhoudkundige gegevens die vermeld staan in het bijzonder verslag van het bestuursorgaan in alle van materieel belang zijnde aspecten opgesteld zijn overeenkomstig de door de vennootschap gehanteerde waarderingsregels zoals blijkt uit de laatst goedgekeurde jaarrekening;
- de historische en prospectieve boekhoudkundige en financiële gegevens die vermeld staan in het bijzonder verslag van het bestuursorgaan opgesteld zijn overeenkomstig de door het bestuursorgaan aangenomen veronderstellingen; en
- deze veronderstellingen een redelijke basis vormen voor de prospectieve boekhoudkundige en financiële gegevens.

Wij spreken ons geenszins uit over het geschikt karakter van de uitkering, noch over de vraag of de uitkering kan gebeuren.

Als deel van onze werkzaamheden passen wij professionele oordeelsvorming toe en handhaven wij een professioneel-kritische instelling. Tevens evalueren wij de geschiktheid van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en de redelijkheid van de door het bestuursorgaan gemaakte veronderstellingen en van de daarop betrekking hebbende inlichtingen.

De reikwijdte van onze opdracht is aanzienlijk geringer dan die van een opdracht tot het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid over de historische en prospectieve boekhoudkundige en financiële

gegevens die als basis voor de liquiditeitstest werden gebruikt. Om die reden stelt onze opdracht ons niet in staat de zekerheid te verkrijgen dat wij kennis zullen krijgen van alle aangelegenheden van materieel belang die naar aanleiding van een opdracht tot het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid mogelijk worden onderkend. Bijgevolg brengen wij geen oordeel met een redelijke mate van zekerheid tot uitdrukking.

Aangezien de prospectieve boekhoudkundige en financiële gegevens [het kasstroomoverzicht] en de veronderstellingen waarop deze zijn [is] gebaseerd betrekking hebben op de toekomst en daarom beïnvloed kunnen worden door onvoorziene gebeurtenissen, brengen wij geen oordeel tot uitdrukking over de vraag of de gerapporteerde eigenlijke resultaten zullen overeenkomen met die opgenomen in de toekomstige financiële informatie [het kasstroomoverzicht] en de verschillen kunnen van materieel belang zijn.

Conclusie

Op basis van onze werkzaamheden is niets onder onze aandacht gekomen dat ons ertoe aanzet van mening te zijn dat:

- de historische financiële en boekhoudkundige gegevens die vermeld staan in het bijzonder verslag van het bestuursorgaan niet in alle van materieel belang zijnde aspecten opgesteld zijn overeenkomstig de door de vennootschap gehanteerde waarderingsregels zoals blijkt uit de laatst goedgekeurde jaarrekening;
- de prospectieve boekhoudkundige en financiële gegevens die vermeld staan in het bijzonder verslag van het bestuursorgaan niet opgesteld zijn overeenkomstig de door het bestuursorgaan aangenomen veronderstellingen; en
- deze veronderstellingen geen redelijke basis vormen voor de prospectieve boekhoudkundige en financiële gegevens.

De gebruikte veronderstellingen, die aan de projecties ten grondslag liggen, zullen naar alle waarschijnlijkheid verschillen van de realiteit, aangezien andere verwachte gebeurtenissen zich vaak niet voordoen zoals verwacht, en de variatie kan van materieel belang zijn.

Beperking van het gebruik en de verspreiding van ons verslag

Dit verslag werd uitsluitend opgemaakt ingevolge artikel 5:143 van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen in de context van de geplande uitkering van [een dividend] van EUR__ op [datum] en mag niet voor andere doeleinden worden aangewend. Conform de wetgeving is dit verslag uitsluitend bestemd voor het bestuursorgaan van de [vennootschap] en mag niet verder verdeeld worden zonder onze voorafgaande toestemming

[Plaats], [Datum]

Bedrijfsrevisorenkantoor XYZ

Commissaris

Vertegenwoordigd door

Naam

Bedrijfsrevisor